รศ.ดร.สมเจตน์ ทิณพงษ์

อดีตผู้ว่าการ

การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.)

ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง ประธานกรรมการบริหารสำนักงาน

พัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน)

บทบาทของ JICA ในการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมไทย

รศ.ดร. สมเจตน์ ทิณพงษ์ เป็นอีกท่านที่ได้มีโอกาสร่วมงานกับ JICA ผ่านความร่วมมือในโครงการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมต่าง ๆ มาเป็นเวลาช้านาน แต่โครงการที่โดดเด่นและทำให้ท่านประทับใจ JICA จนทุกวันนี้ก็คือ โครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก (Eastern Seaboard Development Program) ที่เริ่มดำเนินการในปี 2534 โดยเป็นโครงการที่ช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทยให้เปลี่ยนจากเกษตรกรรมมาเน้นที่อุตสาหกรรมอย่างเช่นในปัจจุบัน

ย้อนกลับไปเมื่อครั้งดำรงตำแหน่งผู้ว่าการการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.) ระหว่าง ปี 2533-2542 โครงการพัฒนาฯ ทำให้ รศ.ดร. สมเจตน์ มีโอกาสรู้จักกับ JICA ซึ่งในสมัยนั้นความช่วยเหลือต่าง ๆ ของญี่ปุ่นยังดำเนินการในกรอบของ OECF (Overseas Economic Cooperation Fund) ก่อนจะพัฒนามาเป็น JICA (Japan International Cooperation Agency) โดยได้มีส่วนในการสนับสนุนการพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐานหลักทั้งหมดของโครงการ กล่าวคือ ท่าเรือแหลมฉบัง ท่าเรือมาบตาพุด นิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง และนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด รศ.ดร. สมเจตน์กล่าวว่า “บทบาทของ JICA ต่อประเทศไทยนั้นมโหฬาร แต่ความร่วมมือระหว่างประเทศไทยกับ JICA ที่มีขนาดใหญ่สุดก็คือ โครงการ Eastern Seaboard ซึ่ง JICA ได้เข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับหน่วยงานของรัฐไม่ต่ำกว่า 30 หน่วยงานในเวลาเดียวกัน”

ความช่วยเหลือของ JICA ต่อโครงการพัฒนาฯ นั้นมีทั้งเชิงเทคนิคและการให้เงินกู้ โดยลักษณะเด่นของการให้ความช่วยเหลือด้านเทคนิคของ JICA ก็คือการติดตามตรวจสอบ และการประเมิน โดยในทุก ๆ ขั้นตอนของโครงการ ตั้งแต่ก่อนเริ่มโครงการและขณะที่โครงการดำเนินไปนั้น JICA จะส่งเจ้าหน้าที่และผู้เชี่ยวชาญเข้ามาให้การสนับสนุนอย่างใกล้ชิด ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลายด้านตามมา

รศ.ดร. สมเจตน์ ได้ขยายความต่อว่า การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนั้นมี 2 ระดับที่สำคัญ เบื้องต้นเป็นการเปลี่ยนแปลงในระดับองค์กร ส่งผลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเกิดการเรียนรู้และปรับตัวในหลายด้านด้วยกัน อาทิเช่น ด้านเทคโนโลยี ด้านทรัพยากรบุคคล และด้านมาตรฐานการดำเนินโครงการ เป็นต้น และ ต่อมาเป็นการเปลี่ยนแปลงในระดับประเทศ โดย รศ.ดร. สมเจตน์กล่าวว่า “ไม่เพียงแต่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงกายภาพ อาทิเช่น มีสิ่งปลูกสร้างและสาธารณูปโภคต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมาย แต่ยังเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับประเทศไทยและสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักลงทุนชาวญี่ปุ่นและต่างชาติที่เข้ามาลงทุนในโครงการพัฒนาฯ จำนวนมากอีกด้วย” ทั้งนี้ รศ.ดร. สมเจตน์ ได้เน้นย้ำให้เห็นถึงนัยยะสำคัญของการช่วยเหลือของ JICA ว่า “เป็นการสร้างจุดเปลี่ยนของประเทศไทยที่เคลื่อนจากประเทศเกษตรกรรม และอุตสาหกรรมพื้นฐาน มาเป็นอุตสาหกรรมหนักและใช้เทคโนโลยีอย่างที่เราเห็นทุกวันนี้”

รศ.ดร. สมเจตน์ ตั้งข้อสังเกตว่า ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จในความร่วมมือกับ JICA ประกอบด้วยหลายประการ ประการแรก คือ JICA มีขั้นตอนการทำงานที่ชัดเจน และมีการแจ้งเป้าหมาย ภารกิจ และความคาดหวังให้ทราบล่วงหน้าก่อนที่จะมีการประชุมร่วมกัน และผู้เชี่ยวชาญชาวญี่ปุ่นที่ JICA ส่งมาล้วนมีความชำนาญด้านเทคนิคที่เกี่ยวข้องอย่างแท้จริง ประการต่อมา เป็นลักษณะเฉพาะของคนญี่ปุ่นที่มีความละเอียดลอออย่างมากและให้ความสำคัญกับทุกรายละเอียด ซึ่งส่งผลให้การทำงานเป็นไปอย่างรอบคอบ นอกจากนี้แล้ว คนญี่ปุ่นยังมีความอดทนอดกลั้นสูง ทำงานโดยไม่ยึดเอาอารมณ์เป็นที่ตั้ง ส่งผลให้การทำงานร่วมกันเป็นไปอย่างราบรื่น

แต่อย่างไรก็ตาม รศ.ดร. สมเจตน์ ได้เสนอแนะว่า “JICA ยังคงต้องปรับตัวในด้านต่าง ๆ เพื่อให้การทำงานร่วมกับประเทศต่าง ๆ มีความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น” โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการลดขั้นตอนการทำงานแบบญี่ปุ่นที่ส่งผลให้เกิดความล่าช้า JICA ควรปรับเปลี่ยนให้เกิดพลวัตในเชิงการบริหารจัดการ และเพื่อให้เกิดแนวคิดใหม่ ๆ นอกจากนี้ JICA ควรดึงภาคเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการและร่วมมือกับ JICA ในการสนับสนุนโครงการต่าง ๆ ในต่างประเทศให้มากขึ้น ก็กระนั้นก็ยังมีปัจจัยที่อยู่เหนือความรับผิดชอบของ JICA คือความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนเงินเยน ซึ่งเรื่องนี้อาจสร้างภาระให้กับประเทศที่ JICA สนับสนุนด้านเงินกู้อย่างมาก รศ.ดร. สมเจตน์ยังชี้ด้วยว่า JICA ควรหันมาให้ความสำคัญกับภูมิภาคอาเซียนมากขึ้น เพราะความช่วยเหลือจากญี่ปุ่นยังมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในภูมิภาคนี้อย่างมาก

ทั้งนี้ รศ.ดร. สมเจตน์ ได้ทิ้งท้ายไว้โดยแสดงความเชื่อมั่นต่อ JICA ว่า “การสนับสนุนของ JICAเป็นปัจจัยชี้วัดความสำเร็จที่สำคัญของโครงการต่าง ๆ ในประเทศกำลังพัฒนา” ซึ่งหาก JICA ได้กำหนดเป้าหมายในการให้การสนับสนุนแล้ว ก็เชื่อได้ว่าโครงการนั้น ๆ จะประสบความสำเร็จ